

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ KONTROLĖS
ĮSTATYMAS**

2001 m. liepos 12 d. Nr. IX-456
Vilnius

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir tikslas

1. Šis įstatymas nustato pagrindinius veiklos, susijusios su medžiagomis, nurodytomis šio įstatymo 2 straipsnyje, reikalavimus, asmenų, kurių veikla susijusi su šiomis medžiagomis, pareigas ir šios veiklos kontrolę, siekiant apsaugoti žmonių gyvybę ir sveikatą nuo galimo neigiamo nuodingųjų medžiagų poveikio.

2. Žemės ūkyje naudojamoms cheminėms augalų apsaugos bei augalų augimą reguliuojančioms priemonėms šis įstatymas taikomas tiek, kiek jų registracijos, gamybos, įvežimo, prekybos, saugojimo, naudojimo ir valstybinės priežiūros nereglamentuoja kiti įstatymai.

3. Veiklos, susijusios su nuodingosiomis medžiagomis, bendrąsias nuostatas reglamentuoja Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Nuodingosios medžiagos** – Cheminių medžiagų ir preparatų įstatyme apibrėžtos labai toksiškos, toksiškos, kancerogeninės, mutageninės, toksiškos reprodukcijai cheminės medžiagos ir (ar) preparatai.

2. **Potencialiai nuodingos medžiagos** – medžiagos ir preparatai, kurių eksperimentiniai ir (ar) epidemiologiniai tyrimai rodo, kad jos gali būti nuodingos.

3. **Kompetentingi asmenys** – juridiniai asmenys, žinantys veiklos su nuodingosiomis medžiagomis reikalavimus, turintys leidimus nuodingąsias medžiagas įsigyti, parduoti ar kitaip perleisti, taip pat fiziniai asmenys, turintys tokius leidimus ir žinantys veiklos su nuodingosiomis medžiagomis reikalavimus. Nuodingųjų medžiagų teikimo rinkai ir naudojimo sąvokos šiame įstatyme atitinka Cheminių medžiagų ir preparatų įstatyme vartojamas sąvokas.

4. **Kompetentinga įstaiga** – sveikatos priežiūros įstaiga, galinti įvertinti nuodingąsias medžiagas, remdamasi toksikologiniais ir epidemiologiniais duomenimis ir (ar) tyrimais nustatyti jų realų pavojų arba riziką žmonių sveikatai, atlikti poveikio visuomenės sveikatai ekspertizę.

3 straipsnis. Informacijos apie nuodingąsias medžiagas bei apsinuodijimus jomis kaupimas ir teikimas

1. Informacija apie nuodingąsias medžiagas kaupiama pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų registre, įsteigtame Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo nustatyta tvarka. Sveikatos apsaugos ministerija patvirtina nuodingųjų medžiagų sąrašą pagal jų toksiškumą. Šio sąrašo pagrindu sudaromas atitinkamas pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų registro skyrius ir tvarkomas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Sąrašas peržiūrimas ir tikslinamas ne rečiau kaip kartą per metus.

2. Informaciją, susijusią su žmonių apsinuodijimais nuodingosiomis medžiagomis ir jų specifine profilaktika, iš sveikatos priežiūros įstaigų, civilinės metrikacijos įstaigų teisės aktų nustatyta tvarka kaupia ir juridiniams bei fiziniams asmenims teikia Sveikatos apsaugos ministerija arba jos įgaliota kompetentinga sveikatos priežiūros įstaiga.

ANTRASIS SKIRSNIS

PAGRINDINIAI VEIKLOS, SUSIJUSIOS SU NUODINGOSIOMIS MEDŽIAGOMIS, REIKALAVIMAI

4 straipsnis. Veiklos, susijusios su nuodingosiomis medžiagomis, reikalavimai

1. Nuodingąsias medžiagas teikti rinkai, naudoti gali tik kompetentingi asmenys, turintys:
 - 1) tinkamas patalpas su nustatyta sanitarinės apsaugos zona;
 - 2) įrengtas kolektyvines apsaugos priemones;
 - 3) asmenines apsaugos priemones – darbuotojų naudojamas arba dėvimas, saugančias juos nuo apsinuodijimo nuodingosiomis medžiagomis rizikos;
 - 4) kitas inžinerines, technines, technologines priemones, saugančias darbuotojus nuo apsinuodijimo nuodingosiomis medžiagomis bei jų patekimo į aplinką rizikos ir užtikrinančias nuodingųjų medžiagų saugą.
2. Nuodingąsias medžiagas gaminančių, teikiančių rinkai, įsigyjančių, laikančių, naudojančių, taip pat jomis prekiaujančių asmenų kompetencijos ir kitų priemonių, skirtų nuodingųjų medžiagų saugai užtikrinti, reikalavimus nustato Vyriausybė.
3. Kompetentingi asmenys privalo:
 - 1) užtikrinti, kad nuodingosios medžiagos nepatektų pašaliniam asmeniui;
 - 2) laikytis avarijų prevenciją, likvidavimą ir tyrimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų;
 - 3) imtis visų būtinų priemonių saugai užtikrinti avarijos ar kitokio nenumatyto nuodingųjų medžiagų pasklidimo atveju.
4. Sveikatos priežiūros įstaigos ir kompetentingi asmenys Sveikatos apsaugos ministerijai ar jos įgaliotai kompetentingai sveikatos priežiūros įstaigai privalo teikti jiems žinomą informaciją apie atvejus, kai nuodingosios medžiagos padarė žalos sveikatai. Informacijos pateikimo tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.
5. Įvykus avarijai ir išsipylus ar išsklidus nuodingosioms medžiagoms, avarinė situacija likviduojama ir nuodingųjų medžiagų poveikio pasekmės šalinamos Civilinės saugos įstatymo, kitų įstatymų ir teisės aktų nustatyta tvarka. Informaciją apie šias avarines situacijas kaupia ir teisės aktų nustatyta tvarka teikia Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-2509](#), 2004-10-26, Žin., 2004, Nr. 163-5947 (2004-11-09); Žin., 2004, Nr. 164-0 (2004-11-11), i. k. 1041010ISTA0IX-2509

5 straipsnis. Veiklos, susijusios su potencialiai nuodingomis medžiagomis, reikalavimai

1. Teikti rinkai potencialiai nuodingas medžiagas galima tik klasifikuotas, supakuotas ir paženklintas Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo nustatyta tvarka.
2. Veiklai, susijusiai su potencialiai nuodingomis medžiagomis, taikomi visi šio įstatymo reikalavimai.

6 straipsnis. Veiklos, susijusios su nuodingosiomis medžiagomis, draudimai ir ribojimai

1. Nuodingųjų medžiagų, keliančių ypač didelį pavojų asmens ar visuomenės sveikatai, teikimas rinkai, įsigijimas, laikymas, naudojimas, prekyba jomis yra ribojama. Ribojimus nustato Sveikatos apsaugos ministerija, suderinusi su Aplinkos ministerija ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
2. Jeigu nuodingųjų medžiagų keliamo pavojaus asmens ar visuomenės sveikatai negalima išvengti taikant ribojimus, tokių medžiagų teikimas rinkai, įsigijimas, prekyba, naudojimas turi būti uždraustas. Draudimų reikalavimus nustato Sveikatos apsaugos ministerija, suderinusi su Aplinkos ministerija ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

3. Draudžiama verstis nuodingųjų medžiagų mažmenine prekyba. Nuodingųjų medžiagų pakuotė ir ženklavimas negali būti vaizdas ir puošnus, galintis patraukti žmonių dėmesį.

4. Draudžiama importuoti, teikti rinkai, prekiauti, naudoti nuodingąsias medžiagas, jeigu nesilaikoma teisės aktuose nustatytos nuodingųjų medžiagų klasifikavimo, pakavimo ir ženklinimo tvarkos. Teikiamos rinkai nuodingosios medžiagos turi atitikti ir kitų įstatymų reikalavimus.

7 straipsnis. Asmenų, kurie savo veikloje gali kontaktuoti su nuodingosiomis medžiagomis, sveikatos reikalavimai

1. Užsiimti veikla, kurios metu gali būti kontaktuojama su nuodingosiomis medžiagomis, gali asmenys, neturintys medicininių kontraindikacijų tokiam darbui. Šių medicininių kontraindikacijų sąrašą nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo periodiškai tikrintis sveikatą. Privalomieji sveikatos tikrinimai atliekami Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo nustatyta tvarka.

8 straipsnis. Asmenų, kurių veikla susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, apskaita

1. Siekiant, kad vidaus rinkoje būtų galima identifikuoti gaminius, susijusius su apsinuodijimais ir kitais nelaimingais atsitikimais, bei šiuos atsitikimus lemiančias aplinkybes, turi būti tvarkoma kompetentingų asmenų, kurių veikla susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, apskaita. Apskaitos tvarką nustato Vyriausybė.

2. Kompetentingų asmenų, kurių veikla susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, apskaitą Lietuvos Respublikoje tvarko Sveikatos apsaugos ministerija.

9 straipsnis. Veiklos, susijusios su nuodingosiomis medžiagomis, vieta

1. Veikla, susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, galima tik specialiai tam skirtose vietose.

2. Susijusi su nuodingosiomis medžiagomis veikla draudžiama:

- 1) gyvenamuosiuose namuose ir jų teritorijoje;
- 2) ikimokyklinių įstaigų patalpose ir jų teritorijoje;
- 3) mokyklų patalpose ir jų teritorijoje;
- 4) įmonių, įstaigų ir organizacijų patalpose, į kurias dėl jų veiklos pobūdžio gali patekti pašaliniai asmenys ir ant kurių durų nėra specialių įspėjamųjų ženklų;
- 5) vietose, kur laikomas maistas, gyvulių pašaras ir geriamasis vanduo;
- 6) sporto bazėse, kultūros įstaigose ir kitose masinio žmonių susibūrimo vietose;
- 7) nesant teisės aktų nustatytos sanitarinės apsaugos zonos;
- 8) globos įstaigose;
- 9) sveikatos priežiūros įstaigose, išskyrus veiklą su nuodingosiomis medžiagomis, kurios naudojamos sveikatos priežiūros paslaugoms teikti. Šių medžiagų naudojimo sveikatos priežiūros paslaugoms teikti tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

10 straipsnis. Leidimai

1. Leidimų įsigyti, parduoti ar kitaip perleisti nuodingąsias medžiagas išdavimo tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

2. Leidimai išduodami tik kompetentingiems asmenims, atitinkantiems šio įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

11 straipsnis. Visuomenės informavimas

Informacijos apie nuodingųjų medžiagų poveikį sveikatai ir saugos priemonės rinkimą, kaupimą ir pateikimą asmenims, kurių veikla susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, teisės aktų nustatyta tvarka organizuoja Sveikatos apsaugos ministerija arba jos įgaliota kompetentinga sveikatos priežiūros įstaiga. Oficialiai galima skelbti tik bendrąją informaciją, kurioje negali būti

jokių duomenų, kad būtų galima identifikuoti nukentėjusį asmenį, taip pat konkretaus gaminio nepakankamos saugos statistinius duomenis.

TREČIASIS SKIRSNIS **ASMENŲ, KURIŲ VEIKLA SUSIJUSI SU NUODINGOSIOMIS MEDŽIAGOMIS,** **PAREIGOS**

12 straipsnis. Darbuotojų mokymas

Darbdaviai privalo organizuoti darbuotojų, kurių veikla susijusi su nuodingosiomis medžiagomis (toliau – darbuotojai), mokymą pažinti apsinuodijimo nuodingosiomis medžiagomis simptomus ir teikti pirmąją medicinos pagalbą. Šių mokymų programų turinį ir apimtį nustato Sveikatos apsaugos ministerija. Darbdaviai privalo užtikrinti, kad darbuotojai turėtų Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka išduotus sveikatos žinių atestavimo pažymėjimus.

13 straipsnis. Informavimas apie avarijas

Įmonių savininkai, vadovai arba jų įgalioti asmenys, atsakingi už informavimą apie avarijas, kurių metu į aplinką patenka nuodingųjų medžiagų, privalo nedelsdami informuoti šalia gyvenančius, dirbančius ar dėl kitų priežasčių esančius asmenis, kurių gyvybei ar sveikatai gali kilti grėsmė. Informacijos pobūdis turi atitikti avarijos keliamą pavojų.

14 straipsnis. Saugos priemonės

1. Darbdaviai privalo įrengti kolektyvines apsaugos priemones, aprūpinti darbuotojus asmeninėmis apsaugos priemonėmis, atitinkančiomis nuodingųjų medžiagų pavojingumo laipsnį, ir kontroliuoti, kaip jos naudojamos. Darbuotojai asmeninėmis apsaugos priemonėmis aprūpinami nemokamai.

2. Darbdaviai privalo užtikrinti, kad nuodingųjų medžiagų laikymo vietose būtų pateikta informacija, kaip elgtis šių medžiagų avarinio išpylimo (išsipylimo) ar kitokio pasklidimo atveju. Taip pat šiose vietose turi būti išpiltų (išsipylių) ar kitaip pasklidusių medžiagų kenksmingumo pašalinimo ir pirmosios pagalbos priemonės.

3. Darbdaviai privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi ir kitų saugos reikalavimų, nustatytų Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme.

15 straipsnis. Nuodingųjų medžiagų naudojimo paskirties atitiktis

Įmonių savininkai ir vadovai privalo užtikrinti, kad nuodingosios medžiagos būtų naudojamos tik pagal paskirtį, kuri nurodyta leidime, išduotame Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka.

KETVIRTASIS SKIRSNIS **VEIKLOS, SUSIJUSIOS SU NUODINGOSIOMIS MEDŽIAGOMIS, KONTROLĖ IR** **POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI EKSPERTIZĖ**

16 straipsnis. Institucijų, kontroliuojančių su nuodingosiomis medžiagomis susijusią veiklą, bei institucijų, atliekančių nuodingųjų medžiagų poveikio visuomenės sveikatai ekspertizę, kompetencija

1. Lietuvos Respublikos munitinė, kitos institucijos, kontroliuojančios su nuodingosiomis medžiagomis susijusią veiklą, pagal savo kompetenciją kontroliuoja, kaip laikomasi nustatytos nuodingųjų medžiagų apskaitos, pakavimo, ženklavimo, klasifikavimo, sandėliavimo, eksporto, teikimo rinkai tvarkos.

2. Nuodingųjų medžiagų apskaitos tvarką nustato Aplinkos ministerija, suderinusi su Sveikatos apsaugos ministerija.

3. Nuodingųjų medžiagų poveikio visuomenės sveikatai ekspertizę atlieka kompetentingos įstaigos, įrašytos į Sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintą sąrašą.

4. Nuodingųjų medžiagų poveikio visuomenės sveikatai ekspertizės tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija. Vyriausybė nustato atvejus, kada šią ekspertizę būtina atlikti.

17 straipsnis. Institucijų, kontroliuojančių su nuodingosiomis medžiagomis susijusią veiklą, pareigūnų teisės ir pareigos

1. Institucijų, kontroliuojančių su nuodingosiomis medžiagomis susijusią veiklą, pareigūnai, atlikdami šio įstatymo ir kitų teisės aktų jiems pavestas funkcijas, turi teisę:

1) neatlygintinai gauti iš kompetentingų asmenų, kurių veikla susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, šių medžiagų pavyzdžius tyrimams atlikti. Bandinių tyrimams atlikti ėmimo tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija;

2) laikinai sustabdyti nuodingųjų medžiagų teikimą rinkai, naudojimą ir prekybą jomis, jei nustatoma, kad tai neatitinka šio įstatymo reikalavimų.

2. Institucijų, kontroliuojančių su nuodingosiomis medžiagomis susijusią veiklą, pareigūnai taip pat turi Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo bei kitų teisės aktų nustatytas teises.

3. Institucijų, kontroliuojančių su nuodingosiomis medžiagomis susijusią veiklą, pareigūnai privalo įstatymų, kitų teisės aktų nustatyta tvarka informuoti apie patikrinimo rezultatus valstybės ar savivaldybių institucijas, tikrinamą asmenį bei visuomenę.

4. Institucijų, kontroliuojančių su nuodingosiomis medžiagomis susijusią veiklą, pareigūnai taip pat turi Cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo bei kitų teisės aktų nustatytas pareigas.

PENKTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18 straipsnis. Atsakomybė

Asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

19 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2002 m. sausio 1 d.

20 straipsnis. Pasiūlymai Vyriausybei

1. Vyriausybė, jos įgaliotos institucijos, Sveikatos apsaugos ministerija iki 2002 m. sausio 1 d. priima su Nuodingųjų medžiagų kontrolės įstatymu susijusius teisės aktus.

2. Vyriausybė iki 2001 m. lapkričio 1 d. parengia ir pateikia Seimui su šio įstatymo įgyvendinimu susijusių įstatymų ar jų pakeitimų ir papildymų projektus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-2509](#), 2004-10-26, Žin., 2004, Nr. 163-5947 (2004-11-09); Žin., 2004, Nr. 164-0 (2004-11-11), i. k. 1041010ISTA0IX-2509

Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų kontrolės įstatymo 4 straipsnio pakeitimo įstatymas